

ЗАКОН

○

ЦРКВЕНИМ ВЛАСТИМА

ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

У КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ

У БЕОГРАДУ

ИЗДАЊЕ И ШТАМПА КРАЉЕВ.-СРПСКЕ ДРЖАВНЕ ШТАМПАРНЕ

1890.

Цена 50 пара дин.

сачињено у нови инвентар бр. ~~2197~~
1 Јануара 1942 год.
Београд.

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
АЛЕКСАНДРА I
по милости божјој и вољи народној
Краља Србије
МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА
СКУПШТИНА РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЕЂУЈЕМО:

ЗАКОН

О

ЦРКВЕНИМ ВЛАСТИМА ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНЕ
ЦРКВЕ

У

КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ

Опште одредбе.

Члан 1.

Државна је вера у Србији источно-право-
славна.

Српска је Црква автокефална. Она не за-
виси ни од које стране цркве, али одржава је-
динство у догматима с Источном Васеленском
Црквом.

Sub. Sp. 36242

Члан 2.

Унутрашња управа источно-православне српске Цркве припада Архијерејском Сабору.

Члан 3.

Цркве, манастири, епископије, сва њихова имања и све установе духовно-добротворне српске православне Цркве стоје под врховном управом Архијерејског Сабора и под надзором министра просвете и црквених послова.

Члан 4.

Имања цркава, манастира и епископија, која су задужбине благочастивих и верних синова православне Цркве, не могу се употребити ни на што друго, осим на оно, на што су намењена.

Она манастирска имања, која нису изречно завештана на нарочити какав циљ, могу се по одобрењу Архијерејског Сабора, употребити на добротворне циљеве и за црквено-просветне и привредне потребе.

Црквено-административна подела земље.

Члан 5.

Област Краљевине Србије у црквено-административном погледу дели се на: епархије, протопресвитарства, намесништва, парохије и капеланије.

Члан 6.

У Краљевини Србији ове су епархије:

1. београдска (састављена из округа: подринског, подунавског, ваљевског, пожаревачког и мо-

равског), којом управља архиепископ београдски и митрополит Србије, са столицом у Београду;

2. жичка (састављена из округа: ужичког, рудничког, и крагујевачког), са столицом у Краљеву;

3. нишка (састављена из округа: топличког, врањског, пиротског и крушевачког), са столицом у Нишу, и

4. тимочка (састављена из округа: крајинског, црногорског и тимочког), са столицом у Зајечару.

Члан 7.

У Краљевини Србији сваки округ чини окружно, Београд београдско, а Ниш нишко протопресвитарство; сваки срез, у ком има више од 10 парох. свештеника, среско намесништво, а црква, с одређеним бројем домова (према члану 1. закона о уређењу свештеничког стања, од 31. децембра 1882. године), парохију, а при сваком окружном протопресвитарству, нишком и београдском, има и капеланија.

Срезови, у којима нема више од 10 парох. свештеника, спојиће се са оближњим срезом. О спајању ових срезова решаваће епархијски архијереј са епархијским духовним судом, по саслушању окружног одбора.

Они срезови, који се, због теренских незгода, не би могли спојити ни с једним другим срезом, чиниће за се намесништво, и ако не би имали 10 парохијских свештеника, о чем решава епархијски

архијереј и епархијски духовни суд, у споразуму са окружним одбором.

Срез, у који улази окружна варош, потпада под окружног протопресвитра.

Окружни протопресвитри станују у месту, у коме је окружна власт, београдски у Београду, нишки у Нишу, а срески намесници и пароси у својим парохијама.

Пароси могу становати и изван своје парохије, ако томе нису противне две трећине њихових парохијана.

Црквене власти.

Члан 8.

У Краљевини Србији ове су црквене власти:

1. Архијерејски Сабор;
2. Архиепископ београдски
и митрополит Србије;
3. Епархијски епископи;
4. Велики Духовни Суд;
5. Епархијски духовни судови;
6. Окружни протопресвитри, протопресвитри београдски и нишки, срески намесници, пароси;
7. Црквена општина, и
8. Манастирске старешине — настојатељи (архимандрити, игумани, јеромонаси).

Црквено-административне власти

I Архијерејски Сабор

а) Опште одредбе

Члан 9.

Архијерејски је Сабор највиша црквена власт.

Чланови су Архијерејскога Сабора сви епархијски епископи.

Председник је Архијерејског Сабора архиепископ београдски и митрополит Србије. Кад њега нема, или је спречен да врши дужност, заступа га у председничкој дужности најстарији по посвећењу епархијски епископ.

Члан 10.

Дужност пословође у Архијерејском Сабору врши секретар Великог Духовног Суда. Он на састанцима Архијерејског Сабора има глас објашњавајући и отпавник је саборских послова и одлука.

Члан 11.

Архијерејски Сабор састаје се у престоници, ради вршења својих послова, редовно један пут у години, на позив архиепископа београдског и митрополита Србије или његовог заступника, свагда у пролеће или у јесен. Дан састанка Архијерејског Сабора одређује архиепископ београдски и митрополит Србије или његов заступник, о чем извештава министра просвете и црквених послова.

Члан 12.

Архијерејски Сабор може се састати у престоници и ванредно, у свако доба године, кад потреба захте, а по одобрењу министра просвете и црквених послова.

Члан 13.

Архијерејски Сабор може доносити пуноважне одлуке, кад су на састанку: председник или његов заступник и бар још два члана.

Члан 14.

Председник Архијерејског Сабора, или председников заступник, руководи и закључује састанке Архијерејског Сабора. Он прикупља гласове, почевши од најмлађег члана по посвећењу.

У Архијерејском Сабору доносе се одлуке већином гласова. Кад су мњења чланова равномерно подељена, решава она страна, на којој је председник или његов заступник.

Члан 15.

Архијерејски Сабор закључује своје састанке кад посвршава послове, ради којих се састао, о чем извештава и министра просвете и црквених послова.

Члан 16.

Све одлуке Архијерејског Сабора канонско-црквене природе извршне су.

Члан 17.

Све одлуке Архијерејског Сабора записују се у нарочити записник (протокол). Тај записник потписују сви, који су на састанку били, а чува га председник или његов заступник.

Члан 18.

Сви предмети, који спадају у надлежност Архијерејског Сабора, достављаће му се на решавање преко његовог председника или председниковог заступника.

б) Круг рада Архијерејског Сабора

Члан 19.

Архијерејски Сабор врши ове послове :

1. стара се, да се у народу српском одржава у потпуној чистоти вера православна, по светом писму, свештеном предању, правилима светих апостола, васеленских и обласних сабора, светих отаца и по старим благочастивим особинама и обичајима српског народа;
2. објашњава смисао св. писма и догмата, правила апостолских, саборских и светих отаца, кад год се за то појави потреба;
3. одржава везу и јединство у догматима и у питањима црквених обреда с источним православним автокефалним црквама;
4. настојава да се цркве подижу, по могућности, у византијском стилу и украшавају живо-

писом у духу православља, и да се у њима врши служба Богу по црквеним прописима;

5. пази да се црквено појање најтачније изучава, и да се пева како изискује побожност и дух свете службе у цркви;

6. одржава и брине се о благољепију и благочинију у цркви;

7. одређује прегледаче за црквене књиге;

8. бира достојна лица за епархијске епископе;

9. прописује квалификацију за свештене чинове и звања монашког реда, за која овим законом није прописана;

10. прописује дужности свештеника на парохијама и монаха у манастирима и одређује њихово место у цркви и међусобни одношај;

11. даје чинове достојним свештеним лицима: архимандритски, протосинђелски, игумански и протопресвитарски;

12. прописује одело свештенству оба реда, с обзиром на чинове и положаје, а тако исто одређује и даје црквена одличија;

13. решава питања о установљавању и регулисању парохија, према закону о уређењу свештеничког стања од 31. Декембра 1882. год.;

14. чини предлоге и даје мишљење министру просвете и црквених послова о устројству стручних богословских школа, њиховом наставном плану и надзору, и у опште о свима уредбама, које се тичу стручних богословских школа;

15. стара се с образовању свештених лица за вероучитеље и наставнике богословских школа;

16. одлучује по којима се књигама (с његовим благословом) може предавати хришћанска наука у државним, а тако исто и у приватним православним школама, које стоје под надзором државне власти;

17. одређиваће, кад потреба захте, са знањем министра просвете и црквених послова, богомоље у радне дане;

18. одређиваће, у споразуму са министром просвете и црквених послова, плату, из прихода дотичних манастира, манастирским старешинама и другим лицима монашког реда, која у манастиру станују;

19. рукује црквеним фондовима и завештањима побожних хришћана, што су црквама, манастирима и на црквену књижевност завештали;

20. доноси у опште све наредбе и уређења, која се тичу унутрашње управе цркава и свештенства, у духу црквених канона и овога закона;

21. даје мишљење министру просвете и црквених послова о сагласности или несагласности закона и уредаба, које се тичу цркве и свештенства, с духом источно православне вере. Према томе, никакав закон и уредба, који се тичу српске цркве и свештенства, не могу се издати, ни постојећи преиначити, без претходног саслушања Архијерејског Сабора;

22. чини предлог министру просвете, и црквених послова, да се, у случају дуже болести архиепископа београдског и митрополита Краљевине Србије, овоме одреди заступник.

x

II Архиепископ београдски и митрополит Србије

Члан 20.

Врховни је представник српске цркве архиепископ београдски и митрополит Србије.

Члан 21.

Архиепископ београдски и митрополит Србије бира се између српских епархијских епископа. Ну може бити изабран и између епископа у пенсији, који нису под канонском забраном.

Круг рада архиепископа београдског и митрополита Србије

Члан 22.

Архиепископ београдски и митрополит Србије, осим послова епархијског епископа, врши и ове:

1. одржава јединство у јерархији, пажећи, да међу епископима влада љубав и потпуна слога у пословима цркве и њене управе;
2. настојава да епископи и цело свештенство оба реда тачно врше своју свету службу и да су целим животом предани својој цркви и служби;
3. извршује одлуке Архиепископског Сабора преко епархијских епископа;

4. посвећује нове епископе, које избере Архиепископски Сабор и Краљ потврди;

5. пази, да се у богословским школама предаје вера у духу православља и да се не изопачава у црквеном проповедништву и црквеној књижевности;

6. настојава да епископи и свештенство испуњавају најсавесније све наредбе, којима се сузбија свака радња управљена против источне православне вере у Србији;

7. брине се у опште о тачном вршењу црквених обреда;

8. даје одсуства архијерејима изван њихових епархија. Одсуства ван Краљевине Србије даје само Краљ. Архијереји му се тога ради обраћају молбом преко митрополита, који спроводи молбу министру просвете и црквених послова, и назначује ко је одређен да заступа архијереја за време његова одсуства.

Митрополит извештава епархијског архијереја о добивеном одсуству, а овај извештава епархијски духовни суд, ради знања и управљања.

Митрополит се за своје одсуство изван своје епархије и изван Краљевине Србије обраћа Краљу, преко министра просвете и црквених послова. О свом одсуству митрополит извештава епархијске архијереје и свој епархијски духовни суд, и назначује себи заменика за време својега одсуства.

III Епархијски епископи

Члан 23.

За епископа може бити изабрано свештено лице (од оба реда), које је свршило богословске науке и које је стекло опште уважање у српској православној цркви ревносном свештеничком службом и угледним животом.

Прирођени српски грађани могу бити изабрани за епархијске епископе, ако су најмање пет година као српски држављани стално настањени у Србији.

Бирање се врши свагда по канонима источне православне цркве. Изабрано лице, ако није, треба да, пре посвећења, ступи у монаштво и пређе све црквене чинове до епископа.

Члан 24.

Упражњено епископско место има се попунити на првом састанку Архијерејског Сабора, а докле упражњеном епархијом управља најближи епископ, или по потреби архимандрит (као администратор), којег одреди архиепископ београдски и митрополит Србије, о чем извештава министра просвете и црквених послова.

Администратор отправља све обичне послове епископске администрације, осим оних, што, по канонском праву, припадају искључиво епископу.

Члан 25.

Избор лица за епископа шаље архиепископ београдски и митрополит Србије, преко министра

просвете и црквених послова, Краљу на одобрење. Када Краљ избор одобри, посвећује се изабрано лице за епископа.

Члан 26.

Новопосвећеном епископу даје Архијерејски Сабор грамату, коју потписују сви епископи, који су учествовали у избору и у посвећењу.

По свршеном посвећењу Краљ поставља указом, на предлог министра просвете и црквених послова, изабраног епископа на одређену епархију.

Министар просвете и црквених послова извештава о постављењу новог епископа на одређену епархију окружне полицијске власти те епархије, а архиепископ београдски и митрополит Србије црквене власти.

Посвећени и Краљевим указом на упражњену епархију одређени епископ не може се, без пресуде надлежних судова, или молбе своје за пензију, уклонити с епархије.

Круг рада епархијског епископа.

Члан 27.

Епархијског епископа дужности су ове:

1. да по својем архијерејском позиву и речима и делима буде учитељ и просветитељ свештенства и народа у епархији;

2. да чува, брани и одржава у народу једну, свету, саборну и апостолску Цркву, сузбијајући сваку радњу, која је противна православију;

3. да се стара, да се богослужење у црквама врши по црквеном уставу ;

4. да настојава, да се подижу и поправљају цркве, манастири и капеле, чувајући старине од сваке повреде ;

5. да прегледа и одобрава планове за нове цркве и иконостасе, живописе, све важније црквене утвари и одежде ;

6. да настојава, да све цркве и манастири буду снабдевени светим миром, црквеним књигама, крстовима, и у опште свима црквеним утварима, потребним за богослужење, и да се држе у реду ;

7. да настојава да свака црква и манастир имају нарочити инвентар ствари, потребних за богослужење ;

8. да освећује нове цркве и манастире ;

9. да чини у својој епархији каноничне походе по црквеним правилима ;

10. да рукополаже спремна и достојна лица за свештенике и упућује их на парохије, на које су конкурсом изабрана ;

11. да рукополаже спремна и достојна лица за монашки чин, и да их упућује на дужности по одредбама Архијереског Сабора ;

12. да извршује наређења Архијерејског Сабора ;

13. да предлаже надлежном министру по два способна свештена лица, ради избора за наставнике хришћанске науке у државним школама, као и потребна свештена лица за војску, државне болнице и друга места, где државна потреба захте ;

14. да одређује заступника умрлом настојатељу, протопресвитру, намеснику и свештенику. Заступник уживаће половину свију свештеничких прихода умрлог свештеног лица, осим бира, а бир и половину прихода даваће породици (жени и малолетној деци) умрлога. Ово заступање траје годину дана, а после тога упражњена парохија попуњава се. Кад свештеник умре, а не остави по себи ни жене ни деце, одређени свештеник за опслуживање те парохије, док се она не попуни, уживаће сав приход, осим бира, који се даје свештеничком удовичком фонду ;

15. да одређује заступнике свештеним лицима, која су на одсуству, или су одређена да врше какав општенародни или службени посао, а тако исто и оболелима. Заступници, за све време заступања, уживаће половину свију свештеничких прихода дотичног лица, осим бира, а бир и половину свештеничког прихода даваће лицу, које заступају. Ну, ова свештена лица могу и сама себи наћи заступнике и о награди с њима погодити се, о чем извештавају ради знања и свога епархијског епископа ;

16. да решава питања о степенима сродства и да, у границама црквених канона и одлука Архијерејског Сабора, даје благослов заручницима у сродству и разрешење од оглашења у случају доказане потребе ;

17. да бира, кад нађе за потребно, изванредне изасланике од најспособнијих свештеника

из целе епархије и даје им упутство како да прегледају манастире, цркве, капеле, записнике венчаних, крштених и умрлих; вршење светих тајана и црквених обреда; ред у цркви; држање црквених утвари у добром реду; тачно вођење дневника о приходу и расходу манастира и цркава, па да по свршетку посла подносе о свему тачан извештај епархијском епископу;

18. да подноси Архијерејском Сабору годишњи извештај о својем архијерејском раду. Тај извештај, по размотрењу у Архијерејском Сабору, подноси се министру просвете и црквених послова, и, по потреби, предаје се јавности;

19. да даје одсуства свештеним лицима (оба реда), која нису у државној служби;

20. да позива окружно свештенство, кад потреба захте, на окружни свештенички збор, ради бирања два кандидата за окружног протопресвитра, и одређује место и дан састанка. Рок за сазив не може бити мањи од месец дана, ни већи од три месеца, рачунајући од дана, кад је окружно протопресвитарство упражњено, и

21. да с парохијским свештеником одређује дане, у које ће и која чинодејства вршити у капелама, ако у парохији, осим цркве, има и капела. Ово важи и за оне парохије, које имају две цркве. Села у чијој се средини налази капела дужна су издржавати и своју парохијску цркву све дотле, док су у заједници са црквеном општином.

Члан 28.

Епархијски епископи издаваће у границама верозаконским, кад потреба захте, поздраве и посланице свештенству и народу своје епархије, ради утврђења вере и хришћанског морала.

Члан 29.

Сви епархијски епископи дужни су признати, као првога епископа српске цркве, архиепископа београдског и митрополита Србије, кога и на службама спомињу. Они неће чинити никакве измене и новине у реду и раду црквеном, без претходног споразума с њиме.

IV Окружни, београдски и нишки протопресвитри.

Члан 30.

Окружни је протопресвитар старешина над окружним, београдски над београдским, а нишки над нишким свештенством.

За окружне протопресвитре могу бити избрани свештеници, који су свршили богословске науке, провели у свештеничком чину најмање пет година, и примерног су владања.

Изабрани кандидат, који покрај поменутих својстава има вишу богословску спрему, има и прече право на окружно протопресвитарство.

За попуњење упражњенога места окружног протопресвитра бира окружно свештенство мирског реда дотичног округа, са сталним окружним

одбором, два кандидата, и предлаже их дотичном епархијском епископу, а овај Архијерејском Сабору, да једнога од њих изабере за окружнога протопресвитра. Изабранога производи и поставља за окружнога протопресвитра дотични епархијски епископ.

Протопресвитра београдског и нишког бира свештенство београдско и нишко између свештених лица своје епархије, предлажући преко надлежног епископа Архијерејском Сабору по два кандидата, ради избора.

О постављењу окружног протопресвитра, а тако исто београдског и нишког, дотични епархијски епископ извештава министра просвете и цркведих послова.

Круг рада окружних протопресвитара и протопресвитара Београда и Ниша.

Члан 31.

Окружни протопресвитар врши, покрај парохиских дужности, и ове послове :

1. извршује наредбе епархијскога епископа, решења и пресуде Великог Духовног Суда и епархијског духовног суда ;

2. пази, да окружно свештенство тачно врши све своје дужности у цркви и парохији, и да се влада и понаша како свештенички чин и позив захтевају ;

3. пази да је радња свештеника вазда у границама закона и свештеничког позива ;

4. отклања сваку неслогу између свештеника, црквене општине и парохијана ;

5. настојава, да међу свештеницима влада љубав, слога и потпуна међусобна заједница ;

6. сузбија у самом зачетку сваку радњу у округу, која би била противна православљу, и о томе одмах јавља епархијском епископу, ради даљих упутстава ;

7. расправља омање распре између свештеника и мири их, а веће сукобе доставља епархијском духовном суду (чл. 96. ов. зак.);

8. походи цркве у округу, кад нађе за потребно, и уверава се о стању, у коме се оне и свештенство налазе; особито обраћа пажњу на благочиније и благолепије ;

9. извиђа и решава питања о допуштењу брака лицима, која нису српски држављани и о уништењу брачних испита. О накнади штете због уништеног испита решава надлежни грађански суд ;

10. даје одсуства свештеницима до 10 дана и одређује им заменике у парохији. Молбе за дужа одсуства у епархији и изван ње шиље, са својим мишљењем, епархијском епископу на решење. Али свештеници парохијски, као и старешине манастира, могу и без ичијег допуштења одсуствовати три дана, само што су у том случају свештеници дужни наћи себи замену и писмено известити окр. протопресвитра, а овај епархијског архијереја ;

11. одређује привремене заменике оболелим и умрлим свештеницима до даљег наређења епархијског епископа;

12. уводи среске намеснике у дужност, и преко њих, парохијске свештенике;

13. саопштава свештенству оних срезова, у којима нема намесника, наредбе, које прими од виших црквених власти, и стара се о њиховом извршењу;

14. подноси полугодишњи извештај епархијском епископу о стању цркава, раду и владању свештеника и о својем раду, по упутствима, која ће Архијерејски Сабор прописати;

15. мири завађене супруге, који су му спроведени од парохијског свештеника, и ако се ови не измире, упућује их, по њиховој жељи, епархијском духовном суду;

16. позива среско свештенство, кад потреба захте, на срески свештенички збор, ради бирања среског намесника, и одређује место и дан састанка. Рок за сазив не може бити мањи од месец дана, ни дужи од три месеца, рачунајући од дана, када је среско намесништво упражњено;

17. београдски и нишки протопресвитри уводе у дужност парохијске свештенике и врше све послове, одређене овим чланом, осим послова означених у тачци 14. и 17.

Члан 32.

Протопресвитри окружни, а тако исто београдски и нишки, имају прва на најбољу паро-

хију у окружној вароши, односно у Београду и Нишу, и капелана са засебном парохијом.

Члан 33.

Протопресвитарска, намесничка и парохијских свештеника службена преписка не подлежи плаћању поштарине, а где нема поште, њихова писма отправљају среске и општинске власти.

Члан 34.

Протопресвитри су, као и намесници, дужни држати своју канцеларију у реду. Сву своју службену радњу записиваће у записник и регистар и све акте у архиви држаће у реду. Архива, заједно са свима записницима, предаје се у своје време последнику.

V Срески намесници

Члан 35.

Срески је намесник старшина над среским свештенством.

Среског намесника бира среско свештенство мирског реда дотичног среза. За среске намеснике могу бити изабрани свештеници, који су свршили богословске науке, провели у свештеничком чину најмање три године и примерног су владања.

Њега у томе звању потврђује епархијски епископ.

Круг рада среског намесника

Члан 36.

Дужности су срескога намесника, покрај парохијских, и ове:

1. да пази, да свештенство у срезу врши тачно црквене обреде, да се примерно влада, и да у свему, што је добро, предњачи народу;

2. да расправља омање распре међу свештеницима и мири их, а веће сукобе да доставља епархијском духовном суду (члан 96. овог закона);

3. да неуредне свештенике саветује и опомиње да се поправе, а веће неуредности у свештеничким дужностима и рђавом владању да јавља епархијском духовном суду (чл. 96. ов. зак.);

4. да саопштава све наредбе свештенству, које прима од црквених власти, и брине се о њиховом извршењу;

5. да подноси епархијском архијереју два пута у години извештај о своме раду и стању црква и свештенства у срезу;

6. да сазива средско свештенство на збор и с њим се саветује и договара о потребама и бољитку цркве и свештенства;

7. да походи цркве и свештенство у подручном срезу најмање један пут на годину, те да се лично уверава о тачном вршењу свештеничких дужности, стању црква и њиним потребама;

8. да мири завађене супруге, који су му спроведени од парохијског свештеника, и ако се они не измире, упућује их, по њиховој жељи, епархијском духовном суду.

VI Парохијски свештеници, капелани и ђакони.

Члан 37.

Парохијски свештеник, капелан и ђакон могу бити лица, која су свршила богословске науке, доброг су владања и имају сва својства, која канононски за то прописују. За парохијског свештеника не може, ни у ком случају, бити рукоположен онај, који је млађи од 25 година.

Парохије се дају стечајем (конкурсом). На најбоље градске и сеоске парохије и протопресвитарске капеланије има прече право: прво, који од пријављених има вишу богословску спрему, а владања је доброг; друго, од оних, који имају једнаку богословску спрему и добро владање, има прече право онај, који је по рукоположењу старији, или се одликује у књижевности и проповедништву.

Епархијски архијереј поставља, по предлогу епархијског духовног суда, оно лице, које има најбољу квалификацију.

Круг рада парохијских свештеника, капелана и ђакона.

Члан 38.

Дужности су парохијског свештеника:

1. да врши свете тајне и обреде, како у цркви, тако и у парохији, свагда тачно по прописима наше православне цркве и црквених правила;

2. да у свакој згодној прилици своје парохијане и одраслију младеж оба пола поучава у основима вере и морала хришћанског. Тога ради може ступити у споразум са црквеном општином;

3. да настојава, да парохијани, ако у парохији немају цркве, сазидају је по свом имовном стању;

4. да цркву унутра, црквене утвари, књижицу и простор око цркве одржава у чистоти и реду;

5. да уредно записује и чува записнике: рођених, венчаних и умрлих по пропису, који за то постоји, и да, на захтев парохијана и власти, даје изводе из тих записника, а тако исто, да из њих шаље изводе редовним путем дотичној власти на крају сваког месеца за државну статистику. Сваки ће свештеник за своју парохију водити засебно те књиге, а у цркви ће се водити и чувати под одговорношћу најстаријег, по рукоположењу, свештеника општа књига рођених, венчаних и умрлих, у које ће књиге сви свештеници једне црквене општине уредно уписивати све податке из својих књига. И једне и друге књиге набављаће црквена општина;

6. да настојава (ако је председник црквеног одбора), да се тачно, по прописима, записује у дневницима црквено примање и издавање, и да води инвентар црквенога покретног и непокретног имања. Главни извод рачуна и препис инвентара да чува код себе;

7. да присуствује на свима испитима у основним школама, и да у почетку и на крају школске године и о Св. Сави (српском) извршује у школи прописни црквени обред и говори ученицима по десну поуку;

8. да је дужан тачно записивати у записник своје службене радове и преписе од свију наредаба црквених власти.

Члан 39.

Капелани су свештеници, који се дају у помоћ протопресвитрима окружним, београдском и нишком, и остарелим и оболелим парохијским свештеницима.

Протопресвитарски капелани имају засебну парохију при цркви, при којој је протопресвитар. Они опслужују протопресвитарске парохије, кад год су протопресвитри заузети хитним службеним пословима, и цео приход, који у протопресвитарској парохији добију, у новцу или стварима, предају протопресвитрима.

Парохијски свештеник може добити капелана само кад старошћу или болешћу постане неспособан за служење у цркви и парохији.

Парохијском свештенику може се поставити капелан или по његовој молби или по службеној дужности. Молба се упућује епархијском епископу.

Епархијски епископ, по саслушању епархијског духовног суда, решава, коме свештенику да

се даде капелан, и одређује му издржање од парохије, коју опслужује. Ну то издржање не може бити веће од половине свију парохијских прихода.

Капелани парохијских свештеника губе капеланију, кад се смрћу парохијског свештеника парохија упразни.

Члан 40.

Бакони су помоћници свештеницима и кандидати за парохијске свештенике. Они морају имати спрему и својства прописана за парохијске свештенике. Њих бира и поставља епархијски епископ по потреби и жељи црквене општине.

При епископима постоје архиђакони и протођакони. Њихова је служба у цркви као и ђаконска.

Године проведене у чину ђаконском, архиђаконском и протођаконском, рачунају се као године свештеничке службе.

Црквена општина

Члан 41.

Све парохије, које припадају једној цркви, чине једну црквену општину.

Члан 42.

Чланови су црквене општине сви парохијани.

Члан 43.

Црквена општина рукује покретном и непокретном црквеном имаовином, и стара се да црква буде снабдевена свима својим потребама.

Црквени одбор

Члан 44.

Црквену општину представља *црквени одбор*. Црквени одбор састоји се, осим председника, још из десет одборника.

Члан 45.

Општински одбор (дотичне политичке општине) бира црквене одборнике на две године. О овом избору општински суд извештава окружног протопресвитра или намесника, а овај извештава епархијски духовни суд.

За црквене одборнике могу бити изабрани само српски држављани источно-православне вере.

Члан 46.

Лица, која не могу бити изабрана за општинске одборнике, не могу бити изабрана ни за црквене одборнике.

Члан 47.

Лица, која нису обавезна да се приме за општинске одборнике, не морају се примити ни за црквене одборнике.

Чл. 48.

За лица, која се не би хтела примити дужности црквених одборника, важе одредбе члана 62, 63. и 64. закона о општинама.

Члан 49.

Председник црквеног одбора и сви црквени одборници врше дужност бесплатно. Ну, ако би

због тога имали каквих нарочитих трошкова, ови ће им се, по одобрењу дотичног епархијског суда, накнадити из благајнице дотичне црквене општине.

Члан 50.

Председник је црквеном одбору свештеник дотичне црквене општине (чл. 38. тачка 6.). Ако у црквеној општини има два или више свештеника, црквени одбор бира једног од њих за председника.

Члан 51.

Кад је председник болешћу или чим другим спречен у вршењу дужности, заступа га потпредседник.

Члан 52.

Председник позива црквене одборнике на састанке, руководи и закључује састанке, настојава да црквени одбор врши тачно дужности које закон прописује и стара се о извршењу одлука црквеног одбора.

Црквене одборнике могу позивати на састанке и три црквена одборника.

Члан 53.

Црквени одбор може доносити пуноважне одлуке кад су на састанку више од половине изабраних црквених одборника.

Члан 54.

Црквени одбор доноси одлуке већином гласова. При једнакој подели гласова одлучује она

страна, на којој је председник или у његовом одсуству потпредседник.

Члан 55.

Црквени одбор бира из своје средине потпредседника, два благајника и пословођу.

Члан 56.

Црквени благајници рукују благајницом и воде црквене рачуне примања и издавања, по прописима, које ће издати Главна Контрола у споразуму с епархијским духовним судовима.

Члан 57.

Пословођа води записник о радњи црквеног одбора, саставља, и с председником, потписује потребне акте.

Круг рада црквеног одбора.

Члан 58.

Црквени одбор врши ове послове:

1. саставља сваке године месеца Јануара инвентар имаовине дотичне црквене општине у три примерка: један за црквену општину, други за епархијски духовни суд и трећи за Главну Контролу;

2. стара се, да се црква и све њене зграде и капеле у гробљима у своје време оправљају и у опште сва имаовина црквене општине одржава у добром стању;

3. набавља све црквене утвари и друге потребе за цркву;

4. стара се о набавци средстава за подизање нове или за оправку старе цркве и капеле, и за подизање црквених зграда и ограда;

5. бира и отпушта, по потреби, ђакона, чаца и појца, и одређује им награду из благајнице црквене општине. Црквењака бира и отпушта свештенство, а плату му одређује црквени одбор;

6. на крају свака три месеца, а по потреби и чешће, прегледа стање благајнице црквене општине;

7. извештава одмах епархијски духовни суд, ако при прегледу благајнице црквене општине нађе неправилности, злоупотребе или недостатке;

8. у случају дуже болести или смрти окружног протопресвитра, среског намесника или парохијског свештеника, извештава надлежну духовну административну власт, узима архиву и црквене утвари, којима је оболели или умрли руковао, и предаје по списку његовом заменику;

9. даје под закуп имаовину црквене општине;

10. узима за црквену општину, кад потреба захте, под закуп имања и исплаћује уговорену закупну цену;

11. чини предлоге надлежном епархијском духовном суду, да се новци црквене општине, који се налазе код пропалих дужника, урасходују;

12. прикупља приходе црквене општине и свака три месеца шаље непотребан новац на руковање и камату Управи Фондова;

13. закључује рачуне црквене општине сваке године 31. Децембра, саставља и подноси их Главној Контроли на преглед, најдаље до 1. Марта;

14. предлаже надлежном епархијском духовном суду, да одобри, да црквена општина може, кад потреба захте, неко имање купити, своје продати, променити, поклонити, зајам учинити и прирез на своје парохијане разрезати. За зајам и прирез потребно је одобрење збора црквене општине;

15. предлаже надлежном епархијском духовном суду, да одобри, да црквена општина може из своје благајнице издати неку суму новаца на школе, добротворне установе и сиротињу;

16. стара се, да црквена општина тачно испуњава своје обавезе према држави, општинама и приватним лицима и корпорацијама.

Члан 59.

Све, што је потребно, да се за црквену општину набави или изради, набавиће се и дати на израду лицитацијом.

Набавке и израде, којима је вредност мања од 200 динара, могу се чинити и без лицитације.

Само по одобрењу надлежног епархијског духовног суда могу се набавке и израде, којима вредност не прелази преко 500 динара, извршити и без лицитације.

Члан 60.

Црквени одбор може за потребе црквене општине из њене благајнице чинити издатке до 200

динара закључно. За веће издатке тражиће одобрење од надлежног епархијског духовног суда.

Члан 61.

Имања црквене општине продају се и дају под закуп лицитацијом.

Лицитација и продаја имања и уговори о давању под закуп важе, кад их одобри надлежни епархијски духовни суд.

Члан 62.

Куповина имања и узимање под закуп за потребу цркве важи, кад одобри надлежна власт.

Члан 63.

Епархијски духовни суд може захтевати од дотичне политичке општине, да немарљиве и несавесне црквене одборнике од дужности разреши. Ако општински одбор не би хтео такве црквене одборнике разрешити, његова општина биће одговорна црквеној општини за штете, проузроковане немарљивом и несавесном радњом црквених одборника, ако се она од њих не би могла наплатити.

Манастирске старешине — настојатељи, — (архимандрити, игумани, јеромонаси), — манастири, метоси и монаси

Члан 64.

Манастирске су старешине *настојатељи*.

Настојатељи могу бити : *архимандрити, игумани и јеромонаси*.

Члан 65.

Настојатеље манастира првог реда бира и поставља Архијерејски Сабор, а настојатеље осталих манастира епархијски епископи сваки у својој епархији. Настојатељи не могу бити премештени и разрешени без кривице и осуде духовних судова. Осуђено лице има права жалбе Великом Духовном Суду.

Члан 66.

Настојатељи управљају манастирима у свему по типикy Св. Саве српскога и Саве Освећеног, и по одредбама овог закона и наредбама Архијерејског Сабора.

Члан 67.

Настојатељи рукују покретном и непокретном манастирском имаовином, и старају се, да манастири буду снабдевени свима потребама.

Надзор над руковањем манастирским имањем, приходима и расходима врши окружни начелник, окружни протопресвитар, окружни одбор и срески намесник, по службеној дужности.

Члан 68.

Настојатељ врши ове послове :

1. саставља сваке године месеца Јануара инвентар манастирске имаовине у три примерка : један за манастир, други за епархијски духовни суд и трећи за Главну Контролу ;

2. стара се да се манастир и све његове зграде у своје време оправљају и у опште сва манастирска имаовина одржава у добром стању;

3. набавља све црквене утвари и потребе за манастир;

4. стара се о набавци средстава за оправку манастира, његових зграда и ограда, и за подизање потребних манастирских зграда и ограда;

5. у случају дуже болести или смрти сабрата — монаха — извештава дотичног епархијског епископа;

6. даје под закуп манастирску имаовину;

7. узима за манастир, кад потреба захтева, под закуп имања и исплаћује закупну цену;

8. чини предлоге надлежном епархијском духовном суду, да се манастирски новци, који се налазе код пропалих дужника, урасходују;

9. прикупља приходе манастирске и свака три месеца шаље непотребан новац на руковање и камату Управи Фондова;

10. свака три месеца шаље извод рачуна окружном начелнику, да га прегледа и са својим примедбама спроведе епархијском духовном суду;

11. закључује манастирске рачуне сваке године 31. Децембра, саставља и подноси их Главној Контроли на преглед најдаље до 1. Марта;

12. предлаже надлежном епархијском духовном суду, да одобри, да манастир може, кад потреба захте, неко имање купити, своје продати, променити, поклонити и зајам учинити;

13. предлаже надлежном епархијском духовном суду, да одобри, да манастир може из своје благајнице издати неку суму новаца на школе, добротворне установе и сиротињу;

14. води дневник о манастирским приходима и расходима;

15. извршује наредбе Архијерејског Сабора, епархијског епископа и других надлежних власти;

16. стара се, да манастир испуњава тачно своје обавезе према држави, општини, приватним и корпорацијама;

17. подноси месеца Јануара епархијском епископу извештај о приходима и расходима, и у опште о стању манастира и његове имаовине за прошлу годину, а по пропису Архијерејског Сабора.

Члан 69.

Сви издаци манастирски подмирују се из манастирских прихода.

Члан 70

За набавке и израде, потребне за манастир, важи одредба члана 60. овог закона.

Члан 71.

За продају манастирског имања, закуп и куповину важе одредбе члана 61. и 62.

Лицитације се држе под надзором среске полицијске власти.

Члан 72.

За набавку манастирских потреба настојатељи не могу, без одобрења надлежне власти, учинити

од један пут већи издатак од 200 динара. Сви ти издаци не могу бити годишње већи од 1000 динара. За издатке преко те суме тражиће одобрење од надлежног епархијског духовног суда.

Члан 73.

Манастири су монашка братства источно-православне вере, реда Св. Василија. Она сачињавају једну духовну заједницу у моралном и материјалном погледу.

Метоси су цркве на манастирским имањима, у којима, наизменце, станује по једно монашко лице, изаслано од манастира.

Члан 74.

Монашки су чиновни: монах, ђакон, протођакон, архиђакон, јеромонах, синђел, протосинђел, игуман и архимандрит.

Квалификацију за чин монаха, јеромонаха и игумана прописује Архијерејски Сабор (Чл. 19. тач. 9). Чин јеромонаха не могу добити она лица, која нису свршила најмање два разреда богословије; поред тога треба да су владања, доброг, да нису млађи од 25 година и да немају телесних недостатака.

Архимандрит може бити монах, који је свршио богословске науке. Ну чин архимандритски могу добити и они, који су у монашком чину провели најмање двадесет година, и за све то време одликовали се примерном службом и владањем.

Члан 75.

Манастири у Краљевини Србији деле се на три реда. У првом су реду важније и имућније задужбине српских владалаца (Лавре): Студеница, Жича, Раваница, Манасија, Горњак, Љубостиња, Каленић и Рача. У другом су реду: Троноша, Боговађа, Враћевшница, Јошаница, Наупара, Св. Стеван, Буково, Вољавча, Сретење и други, које Архијерејски Сабор уврсти у тај ред. У трећем су реду сви остали мањи манастири.

Члан 76.

Манастири, настојатељи и монаси стоје под надзором дотичног епархијског епископа.

Црквено-судске власти.

Архијерејски Сабор.

Члан 77.

Архијерејски Сабор, као црквено-судска власт, расправља и суди:

1. све међусобне размирице епархијских епископа и архиепископа београдског и митрополита Србије;

2. све кривице епископа и архиепископа београдског и митрополита Србије, учињене у архијерејским дужностима, и суди их по канонима источно-православне цркве;

3. брачне спорове Краља и чланова Краљевог дома.

Велики Духовни Суд

Члан 78.

Велики Духовни Суд виша је црквено-судска власт. Он у другом и последњем степену :

1. разматра, одобрава, преиначава и поништава решења и пресуде епархијских духовних судова, које по овом закону подлеже његовом разматрању и коначном решењу и пресуди;
2. расправља спорове о надлежности појединих црквених власти;
3. решава о изузећу председника и чланова Великог Духовног Суда;
4. решава о изузећу појединих епархијских духовних судова, и у том случају одређује: који ће епархијски духовни суд судити.

Члан 79.

Велики Духовни Суд састављају:

1. председник;
2. редовни чланови: један архимандрит и четири свештена лица мирског реда;
3. почасни чланови: један архимандрит и четири свештена лица мирског реда;
4. секретар;
5. писар.

Члан 80.

Председник је Великог Духовног Суда архијереј, којег избере Архијерејски Сабор на годину дана.

Члан 81.

За редовне и почасне чланове Великог Духовног Суда могу бити постављена свештена лица оба реда, која су свршила богословске науке, примерног су владања и нису млађа од 35 година.

Члан 82.

Сви чланови Великог Духовног Суда постављају се Краљевим указом на три године, на предлог министра просвете и црквених послова, а од кандидата, које у два пут већем броју избере збор епархијског свештенства, под председништвом епархијског епископа. Свака епархија бира по два кандидата за редовне и по два за почасне чланове. Могу бити изабрана и из других епархија. Једног архимандрита за редовног и једног за почасног члана бира Архијерејски Сабор.

Члан 83.

За секретара и писара Великог Духовног Суда могу бити постављени чиновници, који су свршили правне науке.

Члан 84.

Секретар и писар Великог Духовног Суда постављају се Краљевим указом на три године, на предлог министра просвете и црквених послова, а по споразуму са председником Великог Духовног Суда.

Члан 85.

Велики Духовни Суд састаје се у престоници ради својих послова редовно два пут у години.

Време и дан састанка одређује архиепископ београдски и митрополит Србије, а кад њега нема његов заступник, о чем извештава и министра просвете и црквених послова. Он отвара и затвара седнице Великог Духовног Суда, лично, или архипастирском посланицом.

Члан 86.

Велики Духовни Суд закључује своје састанке, кад посвршава све предмете, који су на раду, о чем извештава и министра просвете и црквених послова.

Члан 87.

У Великом Духовном Суду решавају и суде : председник и четири редовна члана.

Члан 88.

Кад је председник спречен да врши дужност, замењује га најстарији, по посвећењу, епископ.

Члан 89.

Кад су редовни чланови спречени да врше дужност, замењују их почасни чланови, по реду постављења.

Члан 90.

Благајничке послове у Великом Духовном Суду врши редовни члан, кога одреди председник.

Члан 91.

Секретар води записник при решавању и суђењу, израђује решења и пресуде Великог Духовног Суда и остале акте.

Члан 92.

Писар Великог Духовног Суда води деловодни протокол, стара се да архива буде у реду, помаже секретару у канцеларијским пословима и ваступа га, кад је он спречен да врши дужност.

Члан 93.

Решења и пресуде Великог Духовног Суда извршни су. Њих извршују надлежне црквене и грађанске власти.

Члан 94.

Председник Великог Духовног Суда може дати одсуства, за време рада, члановима, секретару и писару Великог Духовног Суда, највише 10 дана. Молбе за дужа одсуства, као и молбе за одсуства ван Краљевине Србије, шаље са својим мишљењем на решење министру просвете и црквених послова.

О молбама за продужење одсуства решава министар просвете и црквених послова, и оне се њему непосредно упућују.

Епархијски духовни суд

Члан 95.

У свакој епархији постоји при епископу, као црквена судска власт, епархијски духовни суд.

Члан 96.

Епархијски духовни суд :

1. извиђа и суди свештеним лицима оба реда за кривице означене у члану 173. овог закона; ну, ако после свршеног извиђаја нађе, да је кривица мањег рода, он ће о томе известити дотичног епархијског епископа, који ће изрећи казну према одредбама чл. 184. ов. закона;

2. ^арасправља спорове о свештеничкој награди;

3. ^арасправља несугласице и спорове између свештеника због парохијских прихода, а тако исто и парнице између свештеника због покретног и непокретног црквеног имања, које је свештенству одређено на уживање;

4. извиђа и суди парнице о разводу и уништењу брака;

5. решава, да ли ће муж давати жени издржање за време трајања брачне парнице, и код које ће парничне стране за то време деца становати;

6. решава, по свршетку брачне парнице, да ли ће муж давати жени стално издржање и докле.

Величину сталног издржања жени, а тако исто и деци, која код матере остану, одређују грађански судови по грађанском законнику.

Члан 97.

Епархијски духовни суд врши и ове послове :

1. решава о расходавању црквених и манастирских новаца, за које се уверењем власти до-

каже, да се не могу од дужника наплатити (члан 58. тач. 11. и члан 68. тачка 8.). Ну ако је сума већа од 2000 динара, доставља случај, са својим мишљењем, на решење министру просвете и црквених послова;

2. решава, да црквена општина или манастир може, кад потреба захте, неко имање купити, своје продати, променити, поклонити и зајам учинити (чл. 58. тач. 11. и члан 68. тач. 12.); решава о издацима у случајима предвиђеним чл. 58. тач. 15. и 68. тач. 13. о продаји, куповини, узимању и давању под закуп црквеног и манастирског имања (чл. 61. 62. и 72.), ако вредност није већа од 1000 динара, а веће вредности доставља, са својим мишљењем, на решење министру просвете и црквених послова;

3. решава, да се набавке и потребне израде за црквену општину и манастир, којима је вредност већа од 200 динара, а тако исто црквена и манастирска имања, могу набавити, дати на израду, продати и дати под закуп (чл. 59., 62. и 72.). Ну, ако је вредност већа од 1000 динара, доставља, са својим мишљењем, на решење министру просвете и црквених послова;

4. решава, да црквена општина може, кад потреба захте, (чл. 58. тач. 14.) прирез на своје парохијане разрезати. Ну, ако је прирез већи од 10 од сто непосредне порезе, поступиће по тач. 4. чл. 12. закона о општинама;

5. одређује стечај на упражњене парохije и капеланије, и, по одредби чл. 37. овог закона, бира и предлаже архијереју лице с најбољим квалификацијама, која архијереј поставља на парохiju или капеланију

Рок стечаја не може бити мањи од 30 ни већи од 60 дана, рачунајући од дана, када је стечај први пут објављен у службеним новинама;

6. доноси одлуке о зидању цркава и капела.

Кад једно или више села изјаве да желе, да се одвоје од села, с којима су једну цркву имала, и да за себе цркву граде, даваће им се, с благословом епархијског архијереја, одобрење за грађење нове цркве само у том случају, ако имају одређени број домова за парохiju и средства за издржање цркве, и ако цркви, од које се одвајају, остаје довољан број домова за издржавање свештеника.

Одобрење за подизање капела даваће се само селима, којима је црква далеко, или би им због неудесних путова тешко било цркви долазити, или кад би се црква због рушења морала затворити, па док се нова не сагради;

7. кад се нека црква затвори с тога, што је склона паду, па би опасно било у њој служити, наређује с одобрењем епархијског архијереја куда ће се на чување пренети црквене утвари, и где ће свештеник служити;

8. кад дозна, да се црквеном или манастирском имавином несавесно рукује, или наступи слу-

чај, предвиђен чл. 58. тач. 7. овог закона, одређује одмах стручну комисију, ради извиђаја, и предузима потребне законске мере ради обезбеђења црквених, односно манастирских, интереса, а кривце упућује надлежној власти на даљи поступак;

9. помаже епископу у свима пословима, осим оних, који по канонима припадају лично епископу;

10. саставља инвентар имања и ствари епископије у три примерка: један за епархијског епископа, један за Главну Контролу, а један за своју архиву;

11. предаје новопостављеном епархијском епископу по инвентару имање и ствари дотичне епископије на руковање;

12. у случају премештаја епархијског епископа на другу епархију, или стављања у стање мира, прима по инвентару имање и ствари епископије, којима је дотични епархијски епископ руковао, и, ако је што упропашћено, тражи надлежним путем, да се штета накнади.

Записник о предаји и примању, а тако исто и инвентар имања и ствари потписују: дотични епархијски епископ, председник и један редовни члан епархијског духовног суда;

13. у случају смрти епархијског епископа, дотични епархијски духовни суд одредиће комисију од три лица, која ће по инвентару прегледати имање и ствари епископије, и ако је што упропашћено, тражиће да се штета накнади из масе

умрлог епископа. Ова ће се штета из масе умрлог епископа првенствено накнадити;

14. води списак свију свештених лица, оба реда, из своје епархије; списак свију цркава, капела и манастира; списак црквеног и манастирског имања; списак свију парохија; изводе из протокола крштених, венчаних и умрлих и списак лица, која су се у течају године рукоположила.

Ближе одредбе о вођењу ових спискова прописале министар просвете и црквених послова, по договору с Архијерејским Сабором.

Члан 98.

Епархијски духовни суд састављају:

1. председник;
2. два редовна члана, а за београдску епархију могу се, по потреби, поставити и 4 члана, из свештених лица мирскога реда;
3. почасни чланови: једно лице монашкога чина и два до пет свештених лица мирског реда;
4. секретар;
5. два писара;
6. потребан број практиканата.

Члан 99.

За председнике епархијских духовних судова могу бити постављена свештена лица мирског реда, која су свршила богословске науке, примерног су владања и нису млађа од 30 година. Ако изабрано лице за председника није протопресвитар, произ-

вешће га епархијски архијереј пре постављења у чин протопресвитра.

Члан 100.

За редовне и почасне чланове епархијских духовних судова могу бити постављена свештена лица, која су свршила богословске науке, примерног су владања, а нису млађа од 30 година.

Члан 101.

За секретаре и писаре епархијских духовних судова могу се поставити пунолетна лица, која су свршила богословске науке, а примерног су владања, а тако исто могу се поставити и лица, која су свршила правне науке.

Члан 102.

За практиканте епархијских духовних судова могу се поставити лица, која су свршила богословске науке.

Члан 103.

Председници и чланови постављају се Краљевим указом, на предлог министра просвете и црквених послова, а од кандидата, које, у два пут већем броју, избере, под председништвом епархијског архијереја, збор епархијског свештенства. Могу бити изабрана лица и из других епархија, која, с благословом архијереја, добивају отпуст из епархије.

Члан 104.

Секретари и писари постављају се Краљевим указом, на предлог министра просвете и црквених послова, по споразуму са дотичним епархијским архијерејем.

Чл. 105.

Практиканте епархијских духовних судова поставља и отпушта дотични епархијски епископ.

Члан 106.

Председници и редовни чланови епархијских духовних судова, имају сва права судија грђанских првостепених судова, а секретари и писари епархијских духовних судова државни су чиновници и имају сва права државних чиновника.

Члан 107.

Епархијски духовни судови раде своје послове целе године, осим празника и судског одмора, који траје од 16. Јуна до краја Јула.

Канцеларијско је време рада као и код првостепених судова.

Члан 108.

У епархијском духовном суду решавају и суде : председник и два редовна члана.

Члан 109.

Кад је председник спречен да врши дужност, заступа га редовни члан најстарији по плати, а

при једнакој плати — најстарији редовни члан по постављењу.

Кад су редовни чланови спречени да врше дужност, заступају их почасни чланови по реду постављења.

Чл. 110.

Епархијски духовни судови могу, кад потреба захте, по одобрењу министра просвете и црквених послова, радити у два одељења.

Одељења се састављају из редовних и почасних чланова. Који ће у ком одељењу радити, одређује се коцком.

Члан 111.

Одредбе члана 91. и 92. важе и за секретаре и писаре епархијских судова.

Осим тога секретари епархијских духовних судова вршиће дужност благајничку и они ће бити одговорни рачунолагачи. Ако је секретар спречен, председник одређује ко ће вршити благајничку дужност.

Наредбодавци су председници епархијских духовних судова.

Члан 112.

Практиканти епархијских духовних судова вршиће канцеларијске послове, које им одреде секретари.

Члан 113.

Решења и пресуде епархијских духовних судова, које не подлеже разматрању других надлежних власти, извршни су.

Њих извршују надлежне црквене и грађанске власти.

Члан 114.

Председницима, редовним члановима, секретарима, писарима и практикантима епархијских духовних судова, дају одсуства дотични епархијски епископи по одредби члана 94. овог закона.

Члан 115.

Председници епархијских духовних судова састављају на свршетку сваке године кондуит-листу свију чиновника и званичника епархијског духовног суда, и шаљу је епархијском епископу, а он је, са својим мишљењем и с кондуит-листом председника, доставља министру просвете и црквених послова, а у своје време и Архијерејском Сабору.

Опште одредбе за духовне судове.

Члан 116.

Епархијски духовни судови решавају и суде :

1. по закону Божјем, изложеном у Св. Писму;
2. по правилима, Св. апостола, васеленских и обласних сабора и св. отаца;
3. по државним законима;

4. по правилима, која пропише Архијерејски Сабор за обредну страну службе свештеничке.

Члан 117.

Сви чланови Великог Духовног Суда, председници и чланови епархијских духовних судова, при ступању у дужност полажу ову заклетву :

«Ја (Н. Н.) заклињем се свемогућим Богом, да ћу Краљу (владаоцу) бити веран, да ћу се Устава савесно придржавати, да ћу дужност своју тачно и савесно извршавати, и да ћу се при изрицању правде, без обзира на лице, придржавати закона Божјега, црквених канона и државних закона. Како ја судио, тако мени судио и помогао Господ Бог!»

Сви секретари и писари духовних судова, при ступању у дужност полажу ову заклетву :

«Ја (Н. Н.) заклињем се свемогућим Богом, да ћу Краљу (владаоцу) бити веран, да ћу се Устава савесно придржавати и да ћу своју дужност тачно и савесно вршити. Како ја моју дужност вршио, тако мени помогао Господ Бог.»

Ове заклетве читају чланови, секретар и писар Великог Духовног Суда пред архијепископом београдским и митрополитом Србије, а председници, чланови, секретари и писари епархијских духовних судова, пред дотичним епархијским епископом, и потписану предају им у руке. Ови их оверавају и шиљу министру просвете и црквених послова.

Члан 118.

Одредбе о изузећу судија у грађанским судовима важе и за чланове духовних судова.

Монашка лица не могу учествовати при расправљању и суђењу брачних спорова.

Члан 119.

Председници духовних судова председавају на састанцима, руководе и закључују састанке. Они при решавању и суђењу прикупљају гласове, почињући од најмлађег члана, и објављују шта је решено или пресуђено.

Члан 120.

Председници и чланови духовних судова независно дају своје мишљење при суђењу и решавању, управљајући се у томе само по својој савести и по одредби члана 116. овог закона.

Ако се који на слаже с мишљењем других чланова, може своје мишљење одвојити и записати у записник.

Члан 121.

Предмети се решавају и пресуђују већином гласова. Кад су гласови подједнако подељени, одлучује председников глас.

Члан 122.

Одлуке донесене на састанцима духовних судова записују се одмах с разложима у записник и записник потписују сви, који су судили или решавали, а тако исто и секретар. Решења и пресуде, које се издају по тима одлукама, потписују само председник и секретар.

Члан 123.

Предмети се решавају редом како су дошли, изузимајући хитне, које председник стави на дневни ред.

Члан 124.

Председници духовних судова примају и отварају писма, упућена на дотични духовни суд, одржавају ред у канцеларијама и старају се, да се сви послови, који спадају у круг рада духовних судова, у одређено време свршују.

Члан 125.

На крају године Велики Духовни Суд и епархијски духовни судови подносе Архијерејском Сабору и министру просвете и црквених послова годишњи извештај о целокупном свом раду.

Ближе одредбе о поднашању ових извештаја прописале министар просвете и црквених послова у договору с Архијерејским Сабором.

Изборни Сабор.

Члан 126.

Изборни Сабор бира архиепископа београдског и митрополита Србије.

Члан 127.

Изборни Сабор састављају:

1. сви чланови Архијерејског Сабора;
2. сви архимандрити;

3. сви окружни протопресвитри и протопресвитри београдски и нишки;

4. председник министарског савета;

5. министар просвете и црквених послова;

6. председник и потпредседници Народне Скупштине, а ако Народна Скупштина није на окупу, председник и потпредседници последње Народне Скупштине, било редовне, ванредне или велике;

7. председник Државног Савета;

8. председник Касационог Суда;

9. председник Главне Контроле;

10. ректор Велике Школе, и

11. ректор Богословије.

Лица поменута у тачкама: 4., 6., 7., 8., 9. и 10. могу бити у Изборном Сабору, само ако су источно-православне вере.

Члан 128.

Председник је Изборног Сабора епархијски епископ најстарији по посвећењу, који до избора заступа архиепископа београдског и митрополита Србије. Он руководи и закључује састанке Изборног Сабора.

Чланови су Изборног Сабора сва остала лица поменута у члану 127.

Члан 129.

Изборни Сабор бира из своје средине *по словођу*, који води записнике о раду Изборног Сабора.

Те записнике потписују сви, који су на састанцима били.

Члан 130.

Изборни Сабор састаје се у престоници, ради избора архиепископа београдског и митрополита Србије, најдаље за три месеца од дана упражњене митрополитске катедре.

Члан 131.

Изборни Сабор сазива министар просвете и црквених послова. Он засебним писмом позива председника и све чланове Изборног Сабора, да одређеног дана дођу на састанак.

Члан 132.

Чим се Изборни Сабор конституише, бива молитвено призивање Св. Духа. Оно се врши у придворној митрополитској цркви.

Члан 133.

Сви чланови Изборног Сабора, осим архијереја, пре почетка рада, полажу у митрополитској цркви, пред свима архијерејима ову заклетву.

«Ја (Н. Н.) закљичем се свемогућим Богом и свим што ми је најсветије и најмилије на овом свету, да ћу, при саветовању и избору архиепископа београдског и митрополита Србије, имати у виду само благо наше свете православне цркве, Краља и отаџбине, и да ћу свој глас дати само за онога епископа, о којем сам уверен, да ће нај-

достојније вршити дужност архиепископа београдског и митрополита Србије.

Како искрено будем радио, тако ми Господ Бог помогао и на овоме и на другом свету!"

Члан 134.

Изборни Сабор може доносити пуноважне одлуке, кад су на састанку, осим председника, још најмање двадесет чланова.

Члан 135.

На састанке Изборног Сабора могу долазити само његови чланови.

Члан 136.

Изборни Сабор бира архиепископа београдског и митрополита Србије тајним гласањем.

Гласове прикупљају и пребројавају три члана, које Изборни Сабор избере из своје средине.

Председник објављује гласно, колико је гласова који епископ добио, и који је изабран за архиепископа београдског и митрополита Србије.

Члан 137.

Пословођа записује одмах у записник, колико је који епископ добио гласова и ко је изабран за архиепископа београдског и митрополита Србије.

Члан 138.

Сматра се, да је за архиепископа београдског и митрополита Србије изабран онај епископ, за кога буде гласало најмање две трећине присутних чланова.

Ако ни један епископ не добије две трећине гласова присутних чланова, Изборни Сабор закључује састанак и приступа поновном избору четвртог дана, (дан првог избора не рачуна се).

Који епископ на поновном избору добије више од половине гласова присутних чланова, сматра се, да је изабран за архиепископа београдског и митрополита Србије.

Члан 139.

Записник о избору архиепископа београдског и митрополита Србије подноси министар просвете и црквених послова Краљу на одобрење и, када Краљ избор одобри, изабрани епископ поставља се Краљевим указом, на предлог министра просвете и црквених послова, за архиепископа београдског и митрополита Србије.

Члан 140.

Кад министар просвете и црквених послова изјави Изборном Сабору, да је Краљ избор одобрио, и да је изабраног епископа поставио за архиепископа београдског и митрополита Србије, Изборни Сабор, пошто ову изјаву запише у свој записник, закључује своје састанке.

Члан 141.

Министар просвете и црквених послова извештава о постављењу архиепископа београдског и митрополита Србије све министре и епархијске епископе, а епархијски епископи остале црквене власти.

Члан 142.

Ако на поновном избору ни један епископ не добије више од половине гласова присутних чланова, или Краљ не одобри избор, сматра се, да избор архиепископа београдског и митрополита Србије није свршен, и тада Изборни Сабор закључује своје састанке, о чем извештава и министра просвете и црквених послова.

Члан 143.

Кад наступе случаји предвиђени чланом 142., поново се сазива Изборни Сабор, ради бирања архиепископа београдског и митрополита Србије, и то најдаље за годину дана, а пошто протече најмање шест месеци од дана, кад је Изборни Сабор своје састанке закључио.

Члан 144.

Проглашење архиепископа београдског и митрополита Србије бива у Саборној Цркви овим редом: први дан по постављењу доводе митрополита чланови Изборнога Сабора у Саборну Цркву, где најстарији епископ гласно чита с амвона записник Изборног Сабора о избору и Краљев указ о постављењу. За тим се изговори и пева *многостество*: Краљу, Изборном Сабору и новом архиепископу београдском и митрополиту Србије; па га онда присутни архијереји одводе у његов сто, после чега настаје *благодарење*. Од тога часа архиепископ београдски и митрополит Србије вр-

ховни је поглавар православне цркве у Краљевини Србији.

Свештенички зборови.

Члан 145.

Свештенички су зборови: *епархијски, окружни и срески*.

Члан 146.

Сви свештеници једне епархије чине епархијски, свештеници једног округа стастављају окружни, а сви пароксијски свештеници једног среза стастављају срески свештенички збор.

Члан 147.

Епархијски свештенички зборови држе се у местима, где су епископске столице. Њих сазивљу епархијски архијереји, или њихови заступници, кад год се појави потреба исказана у чл. 82. и 103. овог закона.

Члан 148.

Епархијски свештенички зборови могу доносити пуноважне одлуке, кад је на њима најмање две трећине чланова.

Ако одређеног дана не буде на састанку две трећине чланова, сазива се други збор, најдаље после четрдесет дана, и тада доносе пуноважне одлуке присутни чланови, ма колико их било.

Члан 149.

На епархијским свештеничким зборовима председава епархијски архијереј, а збор бира из своје

средине, јавним гласањем, пословођу и бирачки одбор од три члана.

Члан 150.

Кандидати, ради којих је збор сазват, бирају се тајним гласањем. Гласове прикупља и пребројава бирачки одбор, а председник објављује збору, колико је које лице добило гласова, и која су лица изабрана за кандидате.

Члан 151.

Сматрају се да су изабрани за кандидате они, за које буде гласало више од пола присутних чланова, и који добију највише гласова.

Ако се, при првом гласању, не добије довољан број кандидата, одмах се приступа ужем избору између свију оних лица, која нису добила довољан број гласова.

Кад се деси да нико не добије више од половине гласова, одмах се приступа ужем избору између свију оних, који су добили ма колики број гласова.

При ужем избору изабрани су они, који добију највећи број гласова.

Члан 152.

Ако два или више кандидата добију једнак број гласова, сматра се да су изабрани они, који су старији по рукоположењу.

Члан 153.

Листу изабраних кандидата потписују, и зборски записник оверавају, како председник и по-

словођа, тако и бирачки одбор. Овако потврђену кандидатску листу и записник шаље у року од три дана, председник, преко министра просвете и црквених послова, архијерејском сабору.

Члан 154.

Чланови епархијског свештеничког збора јесу изасланици, које окружни свештенички збор, из своје средине избере. На сваких пет свештеника бира се по један изасланик. Колико ће који округ бирати изасланика прорачунаће епархијски архијереј, са својим епархијским духовним судом.

Члан 155.

Дане, кад ће се држати, и место, где ће се у ком округу извршити избор изасланика за епархијски свештенички збор, одређује епархијски архијереј и објављује преко окружног протопресвитра и намесника.

Члан 156.

На збору за избор изасланика председава окружни протопресвитар или његов заступник, а збор бира, из своје средине, јавним гласањем, пословођу и бирачки одбор од три члана.

Члан 157.

Кандидати за изасланике бирају се из средине окружног свештеничког збора.

Њихов избор врши се тајним гласањем. Гласове прикупља и пребројава бирачки одбор, а

председник објављује колико је које лице добило гласова, и који су изабрани за изасланике.

Сматра се да су изабрани за изасланике они, који су добили највише гласова према чл. 151 овог закона.

Члан 158.

Изабрани изасланици добивају пуномоћства, која потписује председник и пословођа са целим бирачким одбором, а утврђује се печатом окружног протопресвитра.

Члан 159.

Ако на сазваном збору за избор изасланика не буде две трећине чланова зборских, онда ће се сазвати други збор, у року од 15 до 30 дана, и тада ће важити избор ма колики га број чланова извршио.

Члан 160.

Окружни свештенички збор бира два кандидата за окружног протопресвитра, а срески свештенички збор бира среског намесника.

Члан 161.

Окружни и срески свештенички зборови могу доносити пуноважне одлуке, кад су на састанку најмање две трећине чланова.

Ако одређеног дана не буду на састанку две трећине чланова, збор се сазива после петнаест, а најдаље за тридесет дана и тада могу

доносити пуноважну одлуку присутни чланови, па ма колико их било.

Члан 162.

Окружни и срески свештенички зборови бирају себи из своје средине председника, пословођу и три члана за прикупљање и пребројавање гласова. Сви се они бирају већином гласова.

Члан 163.

Председник окружног свештеничког збора отвара, руководи и закључује окружни свештенички збор. Он гласно објављује окружном свештеничком збору, колико је које лице добило гласова и која су два лица изабрана за кандидате за окружног протопресвитра.

Пословођа окружног свештеничког збора води записник о раду зборском. Он записује у записник: који су чланови били присутни, колико је које лице гласова добило и која су два лица изабрана за кандидате за окружног протопресвитра.

Члан 164.

Председник среског свештеничког збора отвара, руководи и закључује срески свештенички збор. Он гласно објављује среском свештеничком збору, колико је које лице добило гласова и ко је изабран за среског намесника.

Пословођа среског свештеничког збора води записник о раду зборском. Он записује у записник:

који су чланови били присутни, колико је које лице добило гласова и који је изабран за среског намесника.

Члан 165.

На епархијским, окружним и среским свештеничким зборовима, сви се избори врше тајним гласањем.

Члан 166.

Сматра се, да су за кандидате за окружног протопресвитра и за среског намесника изабрани они, за које буде гласало више од половине присутних чланова.

Ако се деси, да нико не добије више од половине гласова, приступа се одмах ужем избору између свију лица, која су добила ма колики број гласова.

Кад се деси, да два кандидата за окружног протопресвитра, или само један, нису изабрани, приступа се одмах ужем избору између свију лица, која су добила ма колико гласова, ну мање од потребног броја.

Ако два или више лица добију једнаки број гласова, сматра се, да су изабрани они, који су по рукоположењу старији.

При ужем избору изабрани су они, који добију највећи број гласова присутних чланова.

Члан 167.

Записнике окружних и среских свештеничких зборових оверавају дотични председници, пословође и чланови за прикупљање гласова.

Члан 168.

Дотични председници закључују свештенички збор, чим се записник овери.

Председник окружног свештеничког збора доставља оверени записник непосредно дотичном епархијском епископу, а председник среског свештеничког збора преко дотичног окружног протопресвитра.

Кривице свештених лица и казне.

Члан 169.

Кривице свештеника (мирскога или монашкога реда), које се казне по општем казненем законнику, извиђају и кривице казне надлежне грађанске власти.

Иследна је власт дужна одмах, чим реши да се за овакве кривице над свештеним лицима отпочне редовна кривична истрага, о томе известити надлежног епархијског епископа и епархијски духовни суд, а тако исто, и о коначној одлуци, коју по тој кривици она или надлежни судови буду донели.

Члан 170.

Кад надлежна грађанска власт осуди какво свештено лице за иступ, дотични епархијски ду-

ховни суд, чим му буде ова осуда достављена, размотриће дело и решити, да ли је тиме осуђено свештено лице учинило и какву свештеничку кривицу (чл. 169), па ако нађе, да је учинило, поступиће према одредби чл. 96. тач. 1. овог закона.

Члан 171.

Кад надлежна грађанска власт осуди какво свештено лице за преступ или злочинство, дотични епархијски епископ, чим му буде ова осуда достављена, послаће је епархијском духовном суду на даљи поступак.

Епархијски духовни суд, према величини и природи учињене кривице, решиће има ли места, да се на свештено лице примене још и прописи чл. 174. и 184. овог закона, ако то није већ последица саме осуде грађанског суда, и изрећи ће над осуђеним свештеним лицем казну (чл. 174. и 184).

Члан 172.

Кривице свештених лица чиновника, учињене у службеним чиновничким дужностима, извиђају се и казне по прописима закона о чиновницима грађанског реда.

Против њих се подноси жалба министру просвете и црквених послова.

Члан 173.

Свештеничке кривице, које ће извиђати и судити надлежне црквене власти, ове су:

1. невршење службених свештеничких дужности;

2. немарљиво вршење службених свештеничких дужности;

3. неморално владање, неуљудно понашање на јавним местима; картање, пијанчење, опијање псовање и овима слична дела;

4. невршење законитих наредаба претпостављених власти;

5. немарљиво извршивање законитих наредаба претпостављених власти;

6. претресање државних закона и наредаба државних и црквених власти и оговарање њихових поступака у беседама, које свештеници говоре у цркви и манастиру; и

7. просте увреде, које једно свештено лице нанесе другом.

Члан 174.

Казне, на које могу бити осуђена свештена лица од надлежних црквених власти, јесу:

1. опомена;

2. укор;

3. епитимија (најмање седам, а највише тридесет дана);

4. одлучење од звања (најмање месец дана, а највише годину дана);

5. забрана свештенодејства — одлучење од епитрахиља — (најмање месец дана, а највише годину дана);

6. лишење своје парохије или капеланије;

7. лишење свештеног чина.

Члан 175.

Епитимија се издржава у манастирима, које одреди Архијерејски Сабор.

Ближа правила о епитемији, као и о накнади, коју ће осуђени свештеник давати манастиру за издржавање, прописале, у договору с министром просвете и црквених послова, Архијерејски Сабор на првом свом састанку.

Осуђена свештена лица не смеју се употребљавати на послове који не доликују њиховом чину. а уживају у манастиру општу трапезу са братством.

Члан 176.

Епитимија се рачуна од дана, кад је осуђени свештеник почне издржавати.

Докле осуђени свештеник не издржи епитимију, не сме се удаљавати из манастира. Кад издржи епитимију, добија од настојатеља отпусно писмо.

Окружни, београдски и нишки, протопресвитар или намесник, кад се из отпусног писма увери, да је осуђени издржао епитимију, уводи га у парохијску дужност. У противном случају, одмах извештава дотични епархијски духовни суд и, без његове наредбе, не уводи га у парохијску дужност.

Члан 177.

Свештена лица, која су државни чиновници или званичници, па буду осуђена на епитимију, губе за време издржања епитимије четвртину плате.

Члан 178.

Свештеник за време издржавања епитимије, ужива половину од својих парохијских прихода, а друга половина припада његовом заменику, кога одреди дотични епархијски епископ. Изузима се бир, који сав припада епитимисаном свештенику.

Члан 179.

Свештено лице докле год је одлучено од звања, не ужива никакве приходе тога звања, ако има своју парохију. Али ако му је једино стално издржање плата, скопчана с тим положајем, онда од плате губи половину.

Ко одлученога замењује, ужива, у првом случају, све додатке, скопчане са звањем, у другом случају, половину плате.

И за један и за други случај заменика одређује дотични епархијски епископ.

Члан 180.

Свештеник, осуђен на забрану свештенодејства (одлучен од епитрахиља), ужива приходе као и епитимисани свештеник (чл. 178.)

Чл. 181.

Чланови Великог Духовног Суда, чим буду осуђени на забрану свештенодејства више од три месеца, губе своја звања.

Члан 182.

Свештена лица, која су државни чиновници или званичници, кад буду осуђена на забрану све-

штенодејства, престају вршити дужности свога звања, док траје та забрана, и за све то време примају половину своје плате.

Члан 183.

Свештено лице, осуђено на лишење свештеничког чина, спроводи се дотичном епархијском епископу, који му одузима чин прописаним начином. Ако не би хтело предстати на позив надлежне црквене власти, спровешће га епископу надлежна државна власт.

Члан 184.

Казнама: *опоменом, укором, епитимијом, одлучењем од звања и забраном свештенодејства* највише петнаест дана, могу казнити свештена лица епархијски епископи, и ове се казне одмах извршују.

Али епископи не могу ни једном казном казнити свештеника, без претходног саслушања његовог.

Одлучењем од судијског звања не могу бити кажњене судије оба духовна суда.

Осталим казнама могу казнити свештена лица, оба реда, само духовни судови.

Поступање црквених власти при суђењу:

I. Свештеничких кривица.

Члан 185.

Епархијски духовни суд извиђа и суди свештеничке кривице по службеној дужности, или по тужби приватних лица.

Члан 186.

Све тужбе по кривицама свештеничким подносе се епархијском духовном суду писмено или усмено.

У тужби треба да је јасно изложено све, за шта се свештеник оптужује, и да су наведени докази, којима се његова кривица потврђује

Члан 187.

Епархијски духовни суд доставиће оптуженом лицу тужбу и позвати га, да у одређеном року на њу одговори, и да уз њу поднесе и доказе, који му служе за одбрану. Ако оптужено лице не би у одређеном року поднело одговор на тужбу, приступиће се даљем раду и без тога одговора.

Рок за одговор на тужбу не може бити мањи од 10 ни већи од 20 дана, не рачунајући онај дан, кад му се тужба преда.

Члан 188.

Кад епархијски духовни суд нађе да је тужба основана, предузеће редовни извиђај по правилима изложеним у судском кривичном поступку.

Ако епархијски духовни суд, према природи предмета, који се има извидети, нађе, да би извиђај требало чинити на лицу места, он ће то учинити преко дотичног протопресвитра или намесника. Али, ако је кривица већег рода, која собом доноси шестомесечно одлучење од свештенодејства или лишење парохије, или лишење свеште-

ничког чина, епархијски духовни суд одредиће комисију од три лица, да на месту учини потпуни извиђај.

Члан 189.

Сва доказна средства, која су изложена у законнику о поступку судском у кривичним делима, важе и при суђењу свештеничких кривица, с тим изузетком:

1. што се сведоџба свештеника, који није хришћанин, не може узети за доказ против оптуженог свештеника;
2. што сведоџба свештеника, који је при свештендејству првенствовао, може послужити као доказ о нереду при свештендејству.

Ну, у случају под 2. оптужени може, према прописима законика о поступку судском у кривичним делима, употребити противдоказ у своју одбрану.

Члан 190.

Само кад је кривица оптуженога свештеника правилно и потпуно извиђена, епархијски духовни суд моћи ће, на основу тога ислеђења, пресуду изрећи.

Члан 191.

Пресуда треба да је састављена онако, како је прописано § 240. законика о поступку судском у кривичним делима.

Пресуда, која не би била тако састављена, не вреди

Члан 192.

Осуђени свештеник може изјавити незадовољство на пресуду епархијског духовног суда и захтевати, да се предмет његове кривице размотри и пресуди у Великом Духовном Суду.

Члан 193.

Епархијски духовни суд шаље по службеној дужности Великом Духовном Суду на размотрење и коначну одлуку:

1. пресуде, којима се свештено лице одлучује од звања на годину дана;
2. пресуде, које свештеном лицу забрањују свештендејствовање на годину дана;
3. пресуде, којима се свештено лице лишава своје парохије или капеланије; и
4. пресуде, којима се свештено лице лишава чина.

Члан 194.

Осуђена свештена лица, која по чл. 192. могу изјавити незадовољство на пресуду епархијског духовног суда, имају своје незадовољство изјавити Великом Духовном Суду за осам дана, рачунајући од дана, кад им је пресуда предата на реверс.

Незадовољство се предаје у горњем року оном епархијском духовном суду, који је пресуду изрекао. Незадовољство предато пошти на повратни реџепис, сматра се као да је предато самом суду.

Ако се у одређеном року незадовољство не поднесе, пресуда постаје извршна.

Члан. 195.

Изјављено незадовољство обуставља извршење пресуде. Ну, ако пресуда гласи на лишење свештенога чина или на забрану свештенодејствовања на годину дана, осуђени, ма да је изјавио незадовољство, престаје свештенодејствовати до коначне одлуке у Великом Духовном Суду, а за то време ужива сав бир и половину прихода са своје парохије.

Члан 196.

Ако духовни суд, при извиђању свештеничких кривица, а нарочито простих увреда, увиди, да су те кривице скопчане с преступом или злочином, који се казне по општем казненом законнику, уздржаће се од пресуђења, и дело ће одмах спровести надлежној грађанској истражној власти.

Истражна власт, којој ове кривице буду спроведене, извршиће даљу истрагу, ако буде потребно, па ће за тим дело спровести надлежном грађанском суду, који ће при суђењу дела узети оптуженоме свештенику његову свештеничку кривицу као отежавну околност.

Члан 197.

Свештена лица, која црквене власти осуде на казне, могу молити Краља за помиловање.

Министар просвете и црквених послова, пре него што учини предлог за помиловање, тражиће мишљење од Архијерејског Сабора за свештена лица, која су осуђена на забрану свештенодејства на годину дана, или на лишење парохије или капеланије, или на лишење свештеничког чина; а за свештена лица, која су осуђена од црквених власти на остале казне, тражиће мишљење од дотичног епархијског епископа.

Молба за помиловање задржава пресуду од извршења.

II Свештеничких парница због уживања црквеног имања и парохијског прихода.

Члан 198.

Епархијски духовни суд, при извиђању и суђењу ових парница, управљаће се у свему по прописима, који су изложени у законнику о поступку судском у грађанским парницама, а односе се на тужбу, одговор, рокове, извиђање, доказе и пресуђење.

Члан 199.

Ако предмет парнице износи више од 100 динара, незадовољна парнична страна моћи ће изјавити незадовољство Великом Духовном Суду.

Ово незадовољство незадовољна парнична страна има предати епархијском духовном суду, који је пресуду изрекао, у року од 15 дана, од кад јој је пресуда саопштена.

III Брачних спорова грађана.

Члан 200.

Епархијски духовни суд извиђа и суди брачне парнице по службеној дужности, или на тужбу супруга, или супруге, или обојих.

Члан 201.

Тужба за развод брака изјављује се свештенику, у чијој парохији стално живи муж. Ако је муж жену оставио, па се налази на страни, или се не зна где је, тужба се изјављује свештенику, у чијој парохији жена стално живи.

Тужилац је дужан навести законите узроке за развод или уништење брака, време кад је извршено венчање и именовати децу, ако их има, и колико којем детету има година. Ово важи и за брачне парнице, које се воде по службеној дужности.

Члан 202.

Свештеник ће одмах саветовати тужилачку страну, да се са својим супругом помири. Ако ово саветовање остане без успеха, свештеник ће три пута једно за другим позивати завађене супруге и мирити. Између свакога мирења има да прође по осам дана. Ако и после свега тога тужилац остане при тужби, свештеник ће обе стране упутити окружном протопресвитру, односно београдском и нишком, са извештајем о три пут чињеном мирењу и узроцима са којих се тражи развод брака.

Кад муж стално живи у парохији окружног протопресвитра или протопресвитра београдског и нишког, мирење од три пута врши протопресвитарски капелан.

Члан 203.

Кад завађени супрузи предстану протопресвитру, он ће и сам покушати да их измири. Ако у овом мирењу не успе, упутиће завађене супруге епархијском духовном суду са извештајем својим и парохијскога свештеника.

Члан 204.

Протопресвитри и парохијски свештеници дужни су тачно придржавати се начина и упутства. прописаног Архијерејским Сабором, за саветовање и мирење завађених супруга.

Члан 205.

По брачним парницама, у којима се тражи уништење брака, нема места претходноме мирењу.

Члан 206.

Надлежна полицијска власт дужна ће бити упућивати, ради мирења, парохијском свештенику или окружном протопресвитру, односно београдском и нишком, ону парничну страну, која им на позив њихов није хтела сама предстати.

Члан 207.

У брачним парницама надлежан је епархијски духовни суд оне епархије, у којој муж стално

живи. Ако је муж жену оставио, па се налази на страни, или се не зна где је, онда је надлежан епархијски духовни суд оне епархије, у којој живи жена.

Члан 208.

Епархијски духовни суд позива завађене супруге преко надлежне полицијске власти.

Парнична страна, која, без оправданог узрока, на позив не предстане епархијскоме духовном суду, па би се, због тога, морао одредити други предстанак, дужна ће бити да накнади трошак и дангубу другој парничној страни.

Члан 209.

Парничној страни, која је изван отаџбине, а зна се њено место пребивања, доставља се позив преко министарства спољних послова. Ако у одређено време не предстане, поставља јој се заступник, с којим се парница свршава, а решење или пресуда доставља јој се опет преко министарства спољних послова.

Ако није познато место пребивања парничне стране, позваће се преко службених новина три пута, па ако не предстане за годину дана, поставиће јој се заступник и с њиме парница окончати.

Члан 210.

Ако су супрузи, који су повели брачну парницу, малолетни, епархијски духовни суд позваће,

поред њих, и њихове законите заступнике. Ако ови не би хтели или не би могли доћи, одредиће се малолетницима заступници.

Члан 211.

Парничне стране дужне су лично предстати епархијскоме духовном суду, осим случајева изложених у члану 209., у којима има места заступништву.

Брачне стране не могу имати заступнике код духовних судова, осим случаја у чл. 210. овог закона.

Члан 212.

Епархијски духовни суд, кад му завађене стране предстану, покушаће и сам да их помири, па ако не успе, наставиће даљи рад. Покушај мирења и резултат завешће у протокол епархијског духовног суда. Ово мирење изостаје у парницама за уништење брака.

Члан 213.

При извићању брачних парница епархијски духовни суд придржаваће се оних правила, која су прописана у законнику о поступку судском у грађанским парницама, изузимајући онде, где је овим законом друкчије наређено.

Члан 214.

У брачним парницама епархијски духовни суд претходно ће расправити:

1. хоће ли парничари за време парнице живети раздвојено или не;

2. припада ли жени издржање за време трајања парнице, и код које ће парничне стране за то време деца становати (чл. 96. тач. 5. овог закона).

Члан 215.

Епархијски духовни суд, кад нађе за потребно, може сведоке и вештаке испитивати и преко надлежних грађанских судова.

Члан 216.

У парницама брачним, у опште, нема места поравњању мужа и жене о разводу или ништењу брака, а тако исто узроци, са којих се по закону брак разводи или уништава, не могу се доказивати признањем супруга или његовом главном заклетвом (§. 855. грађ. законика.).

Члан 217.

Ако би се у парници за уништење брака сазнало, да је брак незаконито закључен, али је та незаконитост од мање важности и могла би се отклонити благословом архијерејским, епархијски ће епископ претходно донети своју архипастирску одлуку. Ако епископ благословом оснажи брак, сматраће се као законит и нема места парници.

Члан 218.

Ако се у парници за развод брака досуди одвојен живот, па се муж и жена у року од пет

година не измире, епархијски ће духовни суд после тога рока, на захтев обе парничне стране развеисти брак.

Члан 219.

Пресуде епархијскога духовног суда, које гласе на развод или уништење брака, подnose се на коначну одлуку Великом Духовном Суду, по службеној дужности.

Ако би се пресудом брак остављао у снази, пресуда се подноси Великом Духовном Суду по изјављеном незадовољству, које од парничних страна.

Члан 220.

Ако Велики Духовни Суд, при разматрању брачне парнице, нађе, да је уредно извиђена, он ће пресуду епархијског духовног суда или одобрити или преиначити. Нађе ли, да је извиђање непотпуно, вратиће парничне акте епархијском духовном суду и дати му упуство како извиђење да допуни. Епархијски духовни суд, пошто учини дослеђење, не изриче нову пресуду, него акте, с допуном ислеђења, шаље Великом Духовном Суду, који по размотрењу изриче пресуду.

Члан 221.

Сва материјална потраживања, која су у свези с брачном парницом, осим питања о издржавању и парничним трошковима, не подлеже суђењу ни епархијског ни Великог Духовног Суда, него ће

се супрузи, по свршеној парници, обраћати за то надлежном грађанском суду.

Члан 222.

Епархијски духовни суд, при изрицању пресуде, осудиће криву страну на плаћање дангубе и парничних трошкова невиној страни, сведоцима и вештацима

Члан 223.

У опште прописи законика о поступку судском у грађанским и кривичним делима важе и за црквене власти, у колико овим законом није друкчије наређено.

Печати црквених власти.

Члан 224.

Све црквене власти имају своје нарочите печате.

Печати Архијерејског Сабора, Великог Духовног Суда, епархијских духовних судова, окружних протопресвитара, београдског и нишког протопресвитра, среских намесника и православних црквених општина, имају у средини грб Краљевине Србије и у наоколо ове натписе:

1. «Православни Архијерејски Сабор Краљевине Србије»;
2. «Православни Велики Духовни Суд Краљевине Србије»;
3. «Епархијски духовни суд православне епархије Н. Н.»;

4. «Православни протопресвитар округа Н. — Београда и Ниша.»;

5. «Православни намесник среза Н, округа Н»;

6. «Православна црквена општина Н.»

Свака црква има свој печат са ликом и натписом свеца, коме је посвећена.

Печати архиепископа београдског и митрополита Србије, епархијских епископа и настојатеља имају у средини црквени грб, а у наоколо ове натписе:

1. «Православни архиепископ београдски и митрополит Србије»;

2. «Православни епископ епархије Н.»;

3. «Православни настојатељ манастира Н.»

Печат Изборног Сабора има у средини грб Краљевине Србије а у наоколо натпис: «Православни Изборни Сабор Краљевине Србије».

Облик и величину свију ових печата одређиће министар просвете и црквених послова, по предлогу Архијерејског Сабора.

Печате Архијерејског Сабора, Великог Духовног Суда и Изборног Сабора чува архиепископ београдски и митрополит Србије, кад они нису на окупу. Црквени печат чува по рукоположењу најстарији свештеник при цркви.

Права, плате и дневнице црквених органа.

Члан 225.

Архиепископ београдски и митрополит Србије, а тако исто и епархијски епископи, имају сва права државних чиновника.

Године службе проведне у архијерејском звању, рачунају се као године указне службе.

Члан 226.

Годишња је систематична плата архиепископа београдског и митрополита Србије, а тако исто и епархијских епископа, 8.500 динара. Осим тога архиепископ београдски и митрополит Србије има и годишњи додатак од 4.000 динара.

Архиепископ београдски и митрополит Србије, а тако исто и епархијски епископи, имају од својих епархија бесплатан пристојан стан. Трошкове око оправке ових станова сnose дотичне епархије.

Члан 227.

Чланови Великог Духовног Суда, а тако исто и чланови Изборног Сабора, који не живе стално у месту, где се држе састанци, примају, у име путног трошка, по 3 динара на сат и по 10 динара дневно, за време, што пробаве на путу и раду.

Чланови, који живе стално у месту, примају за време рада по шест динара дневно.

Секретар Великог Духовног Суда прима за време рада дневно по шест, а писар по четири динара.

Ове попутнине и дневнице сви примају из благајнице министарства просвете и црквених послова.

Члан 228.

Плате чиновника епархијских духовних судова:

1. Прва је плата председника епархијских духовних судова 3.500 динара годишње. Кад наврши пет година службе, председник добија повишицу од 500 динара. Од 4000 динара годишње не може бити већа плата председнику;

2. Прва је плата чланова епархијских духовних судова 2.500 динара годишње, а, кад судија наврши пет година службе добија периодиску повишицу од 500 динара. Закључна је годишња плата члановима 3.500 динара годишње.

3. Звање секретара епархијских духовних судова дели се на две класе:

I класа 2.250 динара

II „ 2.000 „

4. Звање писара епархијских духовних судова има на три класе:

I класа 1.750 динара

II класа 1.500 динара

III « 1.200 «

Практиканти епархијских духовних судова не могу имати годишњу плату већу од 1.000, ни мању од 700 динара.

Члан 229.

Протопресвитрима годишња је плата 300, а среским намесницима 200 динара. Осим тога, они

имају, а тако исто и остала свештена лица, кад врше службене послове ван места свога сталног становања, на име попутнине и дневнице, накнаду као срески начелници по закону о трошковима управних власти.

Протопресвитарске плате падају на терет државног буџета.

Намесничке плате, као и попутине и дневнице протопресвитара, намесника и свештених лица, кад врше службене послове ван места свог сталног становања, исплаћиваће се из благајнице дотичних епархијских државних судова. На овај циљ потребна сума прикупиће се из каса свију цркава у округу, а колико ће која црква давати распоредиваће према имаовном стању њиховом, сваке године, месеца Декембра, надлежни епархијски духовни суд.

Жалбе против неуредног издавања оних плата, попутнина и дневница подносе се министру просвете и црквених послова.

Члан 230.

Архиепископ београдски и митрополит Србије, а тако исто и епархијски епископи, кад врше службене послове ван места свога сталног становања, као и кад се епархијски епископи премештају из једне епархије у другу, примају из благајнице министарства просвете и црквених послова, накнаду трошкова по закону о накнади путних, под-

возних и селидбених трошкова чиновника и служитеља. (Закон од 20 Августа 1863. године. Зборник XVI, страна 46).

Члан 231.

Свештена лица оба реда, кад се одреде да ван места свога сталног становања врше какве државне службене послове, или извиђају свештеничке кривице, ако нису државни чиновници, примају из благајнице министарства просвете и црквених послова, на име путног трошка и дневнице, накнаду као чиновници с годишњом платом од 2500 динара, а кад се одреде да то врше у месту, у коме стално станују, примају за све време рада по три динара дневно.

Ова се свештена лица могу одређивати да врше напред поменуте послове само по одобрењу министра просвете и црквених послова.

Осуђена свештена лица, поред казне, осуђиваће се, да накнаде благајници министарства просвете и црквених послова трошкове, који буду учињени због извиђаја њихових кривица.

Надзор државне власти.

Члан 232.

Све црквене власти у Краљевини Србији стоје под врховним надзором министра просвете и црквених послова.

Члан 233.

Жалбе против злоупотреба црквених власти поднесе се министру просвете и црквених послова.

Члан 234.

Како тужилац тако и оптужени могу се жалити министру просвете и црквених послова, ако Велики Духовни Суд, или епархијски духовни судови, или иследне комисије, одуговлаче извиђај кривица и спорова, које они извиђају и суде.

Члан 235.

Преписка црквених власти српске источно-православне цркве са страним црквеним властима, саборима и синодима, врши се с одобрењем министра просвете и црквених послова.

Члан 236.

Службена писма или наредбе црквених власти, сабора и синода са стране, не може никаква црквена власт у Србији обнародовати ни извршити без знања и одобрења министра просвете и црквених послова.

Члан 237.

Свештена лица и црквене установе, у погледу грађанских односа и имања, потчињени су земалским законима.

Члан 238.

Одлуке Архијерејског Сабора спољне природе постају извршне, кад их одобри министарски савет, на предлог министара просвете и цркв. послова.

Прелазна наређења.

Члан 239. ¶

Садашњи митрополит и епископ нишки изабраће трећег архијереја.

Чим овај закон ступи у живот, одмах ће се по њему саставити Архијерејски Сабор.

Изузетно од чл. 82 и 103 овог закона, поставиће се Краљевим указом, на предлог министра просвете и црквених послова, а у споразуму са дотичним епархијским архијерејима, председници и чланова епархијских духовних суда.

За велики Духовни Суд председник и чланови поставиће се, Краљевим указом, на предлог министра просвете и црквених послова, а у споразуму са архиепископом београдским и митрополитом Србије.

Док се по овоме закону не саставе: Велики Духовни Суд, епархијски духовни судови и црквене општине, њихове послове вршиће досадашње црквене власти. Све остале досадашње црквене власти остају и даље.

Члан 240.

Архијерејски Сабор, у споразуму са министром просвете и црквених послова, израдиће у року од

године дана, од кад овај закон ступи у живот, нарочити казнени законик за свештена лица оба реда.

Члан 241.

Садашњи окружни протоприсвитри у окрузима, који су законом о административној подели земље укинута, вршиће од сада намесничке дужности у својим срезовима с платом од 500 динара.

Члан 242.

На првој редовној Народној Скупштини донеће се закон о фонду свештеничких удовица и сирочади.

Члан 243.

Кредити, одређени буџетом за 1890. рачунску годину на плате: архиепископа и митрополита, епископа, потпредседника и чланова апелаторијске конзисторије, чиновника епархијских конзисторија (београдске, нишке и жичке), врањског, и окружних протојереја, употребиће се за ову годину на плате: архиепископа и митрополита, епископа и чиновника епархијских духовних судова, окружних протопресвитара, београдског и нишког протопресвитра, као и на попутнине и дневнице лицима, која по овоме закону састављају Велики Духовни Суд, а све то према распореду министра просвете и црквених послова.

Члан 244.

Садашњи архиепископ београдски и митрополит Србије, а тако исто и садашњи епископ нишки задржавају досадашње плате своје с тим, да им се рачуна као систематична плата 10.000. динара, а остало као додатак.

Члан 245.

Кад овај закон ступи у живот, престају важити:

1. Закон о црквеним властима источно-православне вере од 30. Септембра 1862. године (Зборник XV, страна 104);
2. Закон од 16. Октобра 1865. године (Зборник XVIII страна 166);
3. Закон о изменама и допунама од 31. Децембра 1882. године (Зборник XXXVIII, страна 202.);
4. Измене и допуне истога закона од 31. Октобра 1886. године (Зборник XLII, стр. 196);
5. сви други закони, уредбе и наредбе, које су овом закону противне.

Члан 246.

Закон овај ступа у живот, кад га Краљ потпише.

Препоручујемо свима Нашим министрима, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом

старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покорвају.

27. Априла 1890 год.,
у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат
чувар државног печата,
министар правде,

М. Кр. Ђорђевић с. р.

Председник министарског савета,
министар иностраних дела,
генерал,

С. Грујић с. р.

Заступник министра војног,
председник министарског савета,
министар иностраних дела,
генерал,

С. Грујић с. р.

Министар финансије,
д-р М. В. Вујић с. р.

Заступник министра
просвете и црквених послова,
министар финансије,
д-р М. В. Вујић с. р.

Министар
унутрашњих дела,
К. С. Таушановић с. р.

Заступник
министра народне привреде,
министар унутрашњих дела,
К. С. Таушановић с. р.

Министар правде,
М. Кр. Ђорђевић с. р.

Министар грађевина,
М. Јосимовић с. р.

Вид. др. 36242

Handwritten signature in Cyrillic script, likely reading 'Иван Косович'.

Handwritten signature in Cyrillic script, likely reading 'Грујић'.

Handwritten signature in Cyrillic script, likely reading 'Вујић'.